

VARHAISKASVATUKSEN KIUUSAAMISEN EHKÄISYN SUUNNITELMA 2024—2025 - MUOTIALA- MUSTAMETSÄN VARHAISKASVATUSYKSIKKÖ

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
2. Mitä kiusaaminen on?
3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?
4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa
5. Kiusaamiseen puuttuminen
6. Yksikön omat tarkennukset

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Tämä on Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisenehkäisyn suunnitelma. Kiusaamisenehkäisyn suunnitelma tehdään jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön. Suunnitelma sisältää kaikkia yksiköitä koskevan kaupunkitasoisen osion sekä jokaisen varhaiskasvatusyksikön omat tarkennukset.

LAIT JA OHJAAVAT ASIAKIRJAT

Lapsella on oikeus turvalliseen varhaiskasvatusympäristöön

**Varhaiskasvatuslaki
(540/2028, 10 §)**

**Lasta tulee suojata
väkivallalta, kiusaamiselta
ja muulta häirinnältä.**

**YK:n lasten
oikeuksien sopimus**

**Jokaisella lapsella on
oikeus turvalliseen
ympäristöön.**

Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2022

**Varhaiskasvatusyksiköissä laaditaan kiusaamisen
ehkäisemisen suunnitelma yhdessä lasten,
huoltajien ja henkilöstön kanssa osana yksikön
toimintasuunnitelmaa.**

**Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä
ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti
osana toimintakulttuurin kehittämistä.**

2. Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on tahallista ja haitallista käyttäytymistä, joka aiheuttaa pahaa mieltä. Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joka perustuu lasten väliin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee vallan epätasapaino, jossa kiusaaja tai kiusaajat ovat ylivoimaisessa asemassa uhriin nähden esimerkiksi iän, kavereiden määrän, taitojen tai fyysisen vahvuuden suhteen. Kiusaaminen on toistuvaa toimintaa, joka kohdistuu yksisuuntaisesti samaan henkilöön.

Lapset vasta harjoittelevat sosiaalisia taitoja, eikä empatiakyky ole vielä täysin kehittynyt. On hyvä huomioida, että lapsilla voi olla haastavia vuorovaikutus- ja ristiriitatilanteita myös ilman, että kyse on kiusaamisesta.

KIUSAAMISEN ILMENEMISMUOTOJA VARHAISKASVATUSIKÄISILLÄ LAPSILLA

Kiusaaminen voi olla fyysistä, sanallista tai epäsuoraa.

FYYSINEN

Töniminen
Nipistely
Lyöminen
Vaatteiden
repiminen
Tukistaminen
Pureminen
Potkiminen

SANALLINEN

Haukkuminen
Lällättely
Piirteiden
kommentointi
Matkiminen
Nimittely

EPÄSUORA

Puhumatta
jättäminen
Tavaroiden
vieminen
Leikkien
sotkeminen
Uhkailu
Huijaaminen

Mukaillen: Kirves & Stoor-Grenner 2010

3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatuksessa kiusaamisen vastainen työ on ennen kaikkea vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelua ja tunnetaitojen opettelua. Henkilöstön aktiivinen läsnäolo arjen kaikissa tilanteissa on lapsiryhmän turvallisuuden ja myönteisen ilmapiirin perusta. Jatkuva havainnointi ja havainnoista keskustelu tiimin kesken mahdollistaa kiusaamiseen puuttumisen.

Lapsille aikuisten johdonmukainen toiminta ja yhteisesti sovitut pelisäännöt ja sopimukset luovat selkeyttä toimintatapoihin ja omalta osaltaan ennaltaehkäisevät ristiriitatilanteita ja kiusaamista.

TURVALLISEN ILMAPIIRIN LUOMINEN JA KAVERITAITOJEN TUKEMINEN

MYÖNTEINEN VUOROVAIKUTUS

- Eleet, ilmeet ja kehonkieli
- Positiivinen ilmapiiri, myös aikuisten välillä
- Sensitiivinen kohtaaminen
- Huomio vahvuuksiin, onnistumisiin ja yrittämiseen
- Nähdä ja kuulla tulemisen varmistaminen

RYHMÄYTYMINEN

- Me-hengen vahvistaminen koko toimintakauden ajan
- Yhdessä mietityt säännöt ja sopimukset
- Pienryhmätoiminta

TURVATAIDOT

- Kehotunnekasvatus
- Omien rajojen tunnistaminen
- Toisten rajojen kunnioittaminen

4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa

Tunteet ohjaavat voimakkaasti lapsen käyttäytymistä ja toimintaa. Tunteet ovat läsnä kaikissa arjen tilanteissa ja niiden säätelyä ja ohjausta tulee harjoitella. Tunnetaidot tarkoittavat kykyä tunnistaa, nimetä, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Taitojen karttuessa lapsi oppii ymmärtämään, että myös muilla on tunteet ja se toimii pohjana ympäristön ymmärrykselle ja empatiakyvyn kehittymiselle. Kaikkiin tunteisiin liittyy aina jokin syy. Tunnetaitokasvatukseen kuuluu, että lapset oppivat ymmärtämään näitä syitä tunteiden taustalla. Aikuisella on suuri rooli tunnetaitojen kehittymisen tukemisessa. Parhaimmillaan hyvät tunnetaidot lisäävät lapsen hyvinvointia ja turvallisia ihmissuhteita.

MITEN TUNNETAITOJEN KEHITTYMISTÄ TUETAAN?

Aikuisen malli kaikissa vuorovaikutustilanteissa

Arjessa tunteiden läpikäyminen ja sanoittaminen

Tunteiden äärelle pysähtyminen

Aikuisen sensitiivisyys, läsnäolo ja kunnioittava suhtautuminen

Materiaalien hyödyntäminen (kuvakortit, kirjallisuus, sadut, laulut)

Leikki

5. Kiusaamiseen puuttuminen

MITEN KIUSAAMISEEN PUUTUTAAN?

5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Kiusaamistilanteiden huomaaminen ja niihin puuttuminen edellyttää henkilöstöltä läsnäoloa ja jatkuvaa havainnointia. Aikuisilla on velvollisuus puuttua välittömästi kaikkiin tilanteisiin, joissa lapsi kokee tulleen kiusatuksi. Lapsen kokemusta kiusatuksi tulemisesta ei tule koskaan vähätellä tai mitätöidä.

Arjessa tapahtuvat yksittäiset konfliktit ja riidat voidaan yleensä ratkaista heti. Sen sijaan kiusaamisen selvittely vaatii pidempää työskentelyä, jossa tarkastellaan kiusaamisen kaikkien osapuolten sekä koko ryhmän tilannetta yhdessä huoltajien kanssa. On tärkeää huomioida, että myös kiusannut lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja apua. Jokainen kiusaamistilanne edellyttää johdonmukaista jatkoseurantaa kiusaamisen loppumisen varmistamiseksi.

6. Yksikön omat tarkennukset

YKSIKÖN OMAT TARKENNUKSET

6.1. Yksikkömme mahdollisia tarkennuksia turvallisen ilmapiirin luomiseen sekä tunne- ja kaveritaitojen tukemiseen

Kiusaamisen ehkäisy on laadukasta peruspedagogiikkaa, jota toteutetaan arjen tilanteissa.

Jokaisen lapsen täytyy tulla kuulluksi ja nähdyksi. Toimintakauden alussa käytämme paljon aikaa ryhmäytymiseen ja pienten lasten vertais- ja ystävyyssuhteiden muodostumiseen ja niiden tukemiseen.

Lapsiryhmien kasvattajat määrittelevät ryhmän pedagogiset toimintatavat ja ryhmän säännöt tehdään yhdessä lasten kanssa, heidän ikätasonsa huomioiden. Myös ryhmän kasvattajien yhteiset ja johdonmukaiset pelisäännöt ovat tärkeitä.

Yhdessä käytyjen arvokeskustelujen pohjalta varhaiskasvattajat ovat määritelleet millainen käyttäytyminen ryhmässä on hyväksyttävää ja millainen ei.

Kiusaamisen ehkäisyssä keskeistä on aikuisen ja lapsen välille muodostunut lämmin, turvallinen ja kunnioittava suhde. Turvallisessa ilmapiirissä lapsi pystyy helpommin ilmaisemaan erilaisia tunteitaan ja kokemuksiaan sekä sen, jos kokee tulleen kiusatuksi. Kasvattajat auttavat lapsia tunteiden ilmaisussa, niiden nimeämisessä ja itsesäätelystä. Kun lapsi oppii sanoittamaan tunteitaan ja toimintaansa niin ristiriitatilanteet vähenevät ja niiden selvittäminen helpottuu.

Myönteiset kokemukset vertaisryhmässä antavat lapselle mahdollisuuden tuntea kuuluvansa ryhmään sekä mahdollisuuden kehittää sosiaalisia taitojaan ja itsetuntemustaan. Vahvistetaan lapsen itsetuntoa niin, että hän kokee olevansa arvokas juuri omana itsenään, hänellä on oikeus omiin mielipiteisiin. Rohkaistaan lapsia kertomaan aikuisille, jos ovat kokeneet tulleen kiusatuksi.

On tärkeää, että jokainen lapsi saa paljon myönteistä vuorovaikutusta, jolla rakentaa omaa itsetuntoaan ja itsearvostustaan. Pelkkä ryhmään kuuluminen tai hyväksyntä ei takaa kehittymistä, vaan suhteiden tulee olla vuorovaikutuksellisia ja sallia laajat toiminta- ja vaikutusmahdollisuudet. Turvallisuutta luodaan ryhmään vahvistamalla me-henkeä, jota toteutetaan positiivisen ja iloisen ilmapiirin luomisella, huumorilla ja lasten osallisuudella. Huumorin avulla voidaan vaikuttaa lasten osallisuuden kokemukseen.

Tiimin aikuisten välinen myönteinen vuorovaikutus suhde on avainasemassa, sillä kasvattajat toimivat esimerkkinä lapsille.

Lapsia osallistavassa oppimisympäristössä lasten on mahdollista vaikuttaa ryhmän toimintaan ja kokea olevansa arvokas osa ryhmää. Jokainen lapsi tarvitsee tunteen siitä, että hän on hyväksytty omana itsenään sekä aikuisten että toisten lasten keskuudessa. Laadukkaassa pedagogiikassa suositetaan pienryhmätoimintaa, sillä sen kautta lapsilla on enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa toimintaan ja tulla kuulluksi.

6.2. Millä konkreettisilla toimintatavoilla kiusaamiseen puututaan?

Kasvattaja rohkaisee omalla esimerkillään arvostamaan erilaisuutta ja kannustaa lasta ilmaisemaan omia mielipiteitä. Hyvä ja avoin ilmapiiri aikuisten ja lasten kesken mahdollistaa asiasta turvallisen keskustelun. Lasten kanssa puhutaan siitä, mikä on kiusaamista ja mikä ei. Ristiriidat kaverin kanssa ja kiusaaminen ovat eri asioita ja joskus erimielisyyden ja kiusaamisen erottaminen on lapsille vaikeaa. Lapset kokevat tilanteita hyvin eri tavalla on kasvattajan kuunneltava herkällä korvalla lapsen kokemusta.

Jokaiselle ryhmälle tehdään yhdessä lasten kanssa ryhmän omat säännöt, joiden noudattamista seurataan. Lasten kanssa harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja tunteiden tunnistamista ja käsittelyä, opetetaan lapsia leikkimään kaikkien lasten kanssa ja ottamaan huomioon toiset ihmiset.

Mahdollinen kiusaamistilanne selvitetään ensin lasten kanssa, jotka ovat osallisena kiusaamistilanteeseen. Kasvattaja on tasapuolinen ja oikeudenmukainen, ja kuuntelee molempia osapuolia niin kiusattua kuin kiusaajaakin. Kiusaamistilanteen purku ja ratkaisu/selvittely on aina aikuisen vastuulla.

6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?

Lapsen kokemus otetaan tosissaan ja lasta kuunnellaan, koska saman tilanteen voi lapset kokea hyvin eri tavalla. Vanhemmille kerrotaan mahdollisimman avoimesti ja rehellisesti, mitä päiväkodissa on tapahtunut ja miten asia on käsitelty. Vanhempien kanssa voidaan sopia yhteistä linjaa, miten jatkossa toimitaan heidän lapsensa kohdalla.

Vanhempia voi myös tukea keskusteluun lapsen koetusta/nähdystä kiusaamistilanteesta. Kuinka lapsen kannatta toimia, kun huomaa kiusaamistilanteen? Rohkaistaan heti kertomaan kasvattajalle.

6.4. Mahdollisia muita huomioita

Kasvattajat ovat koko ajan tietoisia mitä ryhmässä tapahtuu ja miksi. Havainnoimalla vuorovaikutussuhteita kiusaamistilanteet tunnistetaan. Epäsuora kiusaaminen voi olla hyvinkin hienovaraista, ja pienten lasten voi olla vaikea kertoa ja pukea sanoiksi kokemaansa. Lasten aito kuuleminen ja kuunteleminen sekä läsnäolo mahdollistavat kiusaamisen tunnistamisen ja siihen puuttumisen.

Muotialan ja Mustametsän päiväkodissa jokainen ryhmä toimii pienryhmäperiaatteella. Lapsia jaetaan eri tilanteissa pienempiin ryhmiin ja aikuinen on ohjaamassa lasten leikkiä ja toimintaa. Pienryhmässä aikuisella on mahdollisuus havainnoida lasten sosiaalisia suhteita, auttaa lapsia selvittämään ristiriitoja ja puuttua kiusaamiseen heti sen huomattuaan. Asia käsitellään välittömästi tiimin kesken, jotta kaikki ovat tietoisia tilanteesta.

6.5. Suunnitelma laadittu (pvm.)

17.09.2024